

ГЛАВА ПЕТА

ШЕФ ДРЖАВЕ И ВЛАДА 1. ШЕФ ДРЖАВЕ

Шеф државе представља важну и истакнуту институцију у уставном и политичком систему сваке земље. То је државни орган који врши извршну функцију (власт) – њен је носилац а у неким системима и њен претежнији и ефективни чинилац. У зависности од тога како је изведена ова функција, какав је њен положај и улога (посебно начин избора) праве се и разлике између појединих система власти – пре свега председничког и парламентарног. Функција шефа државе је током своје еволуције варијала по свом обиму и значају. На почетку је била важнија од свих осталих функција, и то са много ширим и већим овлашћењима, да би данас углавном изгубила знатан део своје некадашње моћи и утицаја. У епохи ауторитарних и апсолутистичких режима ова функција шефа државе је уједињавала и обухватала све власти – и законодавну, извршну и судску, да би се са преласком из ауторитарне, неограничене и неуређене власти у ону ограничену и уставом регулисану (и подељену), ова функција ограничила само на послове извршења и обухватила само компетенције извршне власти. Како ова функција репрезентује и саму државу и оличава њено јединство, то се у њој испољава и тај репрезентативни карактер и значај.

а) Порекло и облици шефа државе

Институција шефа државе је изведена из поглавара државе који јој је претходио и тај појам и назив поглавара се, како каже проф. Јован Ђорђевић, и даље среће и одржава у извесним монархијама и језицима са монархистичком традицијом. У том изворном значењу, поглавар је у ствари исто што и монарх па тако има и све оне функције које су монарху историјски припадале као суверену, носиоцу највише власти. Но, сама идеја о шефу државе је још старија и сеже до античких времена и њених великана који је прво помињу. Најпре је Платон у својој скици идеалне државе издвојио философе код којих преовлађује ум и поверио им најважнији задатак, да управљају државом. И Аристотел се у трагању за најбољим државним уређењем суочио са дилемом ко би био најбољи владар па је препоручивао монархију и краља који се од осталих грађана истиче својим изузетним врлинама и способностима. Шеф државе је тековина савремене политичке терминологије и праксе; то је садашњи назив за државни орган који